

Veelgestelde vragen

Werken aan gezonde duinen in Bergen

Overzicht veelgestelde vragen

ALGEMEEN	2
1. Waarom worden er bomen weggehaald uit het duingebied?.....	2
2. Op welke locatie worden bomen verwijderd?.....	2
3. Om hoeveel bomen gaat het?	3
4. Waarom moeten er zoveel bomen in 1 keer worden gekapt?.....	4
5. Waarom moeten op deze plek(ken) de bomen weg?	4
6. Zijn er geen andere mogelijkheden om het lange vlak weer gezond te maken?	4
7. Wat gebeurt er met het hout van de omgekapte bomen?.....	4
8. Hoe zijn de bomen hier gekomen?	5
9. Levert het weghalen van dit bos dan geen problemen op met stuivend zand in de bewoonde gebieden?.....	5
10. Hoe weten we dat door deze maatregel het Lange Vlak inderdaad wordt hersteld? Zijn er voorbeelden?	5
DE WERKZAAMHEDEN	5
11. Hoelang duren de werkzaamheden?.....	5
12. Wie voeren de werkzaamheden uit?.....	5
13. Wat doet PWN om uitstoot neutraal te werken?.....	5
14. Wie werken er nog meer samen aan dit project?	6
15. Welke gedragscodes worden gehanteerd?	6
HET DUINBEHEER.....	6
16. Hebben dieren in de omgeving last van de werkzaamheden?	6
17. Wat is het duinbeleid van PWN?	6
18. Waarom is het goed als zand weer kan stuiven?.....	6
19. Moet je de natuur niet gewoon zijn gang laten gaan? Die redt zich toch wel?	7
20. Gaat die stikstof niet vanzelf uit de bodem?	7
21. Sommige bomen in dit gebied zijn er slecht aan toe door onder andere honingzwam? Kan PWN deze bomen niet gewoon dood laten gaan? Lost dit het probleem niet vanzelf op?	7
22. Bomen dragen toch ook bij aan biodiversiteit? Er moeten toch juist bomen bij?	8
23. Wat is de relatie tussen klimaatverandering en bossen?	8
24. In het nieuws (november 2023) las ik dat PWN meer dan 13.000 bomen kapt. Hoe zit dat?	8

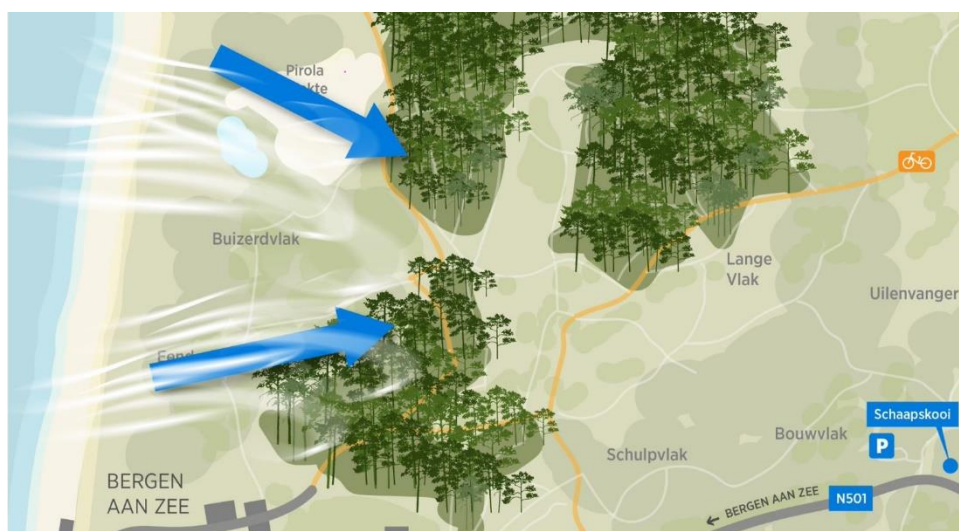
ALGEMEEN

1. Waarom worden er bomen weggehaald uit het duingebied?

Het dennenbos op deze plek nabij Bergen aan Zee blokkeert de wind en daarmee de aanvoer van zand en zout. Hierdoor gaat het open duin aan de windluwe oostkant van dit bos snel achteruit. Duinen die eerder volop in beweging waren staan nu stil. Teveel stikstofneerslag zorgt voor een extra bemesting en snelle verzuring van de bodem. Dit is nadelig voor planten en insecten. Typische duinsoorten die juist van een schrale bodem houden worden hierdoor verdrongen door snelgroeïende plantensoorten, vooral grassen en ook braam, brandnetel en Amerikaanse vogelkers. Dit leidt tot dichtgroei van de duinen, afname van biodiversiteit en een verzwakt duinecosysteem.

2. Op welke locatie worden bomen verwijderd?

Het gaat om een dennenbos iets ten Noorden van Bergen aan Zee:

VOOR: de huidige situatie, voordat de werkzaamheden plaatsvinden.

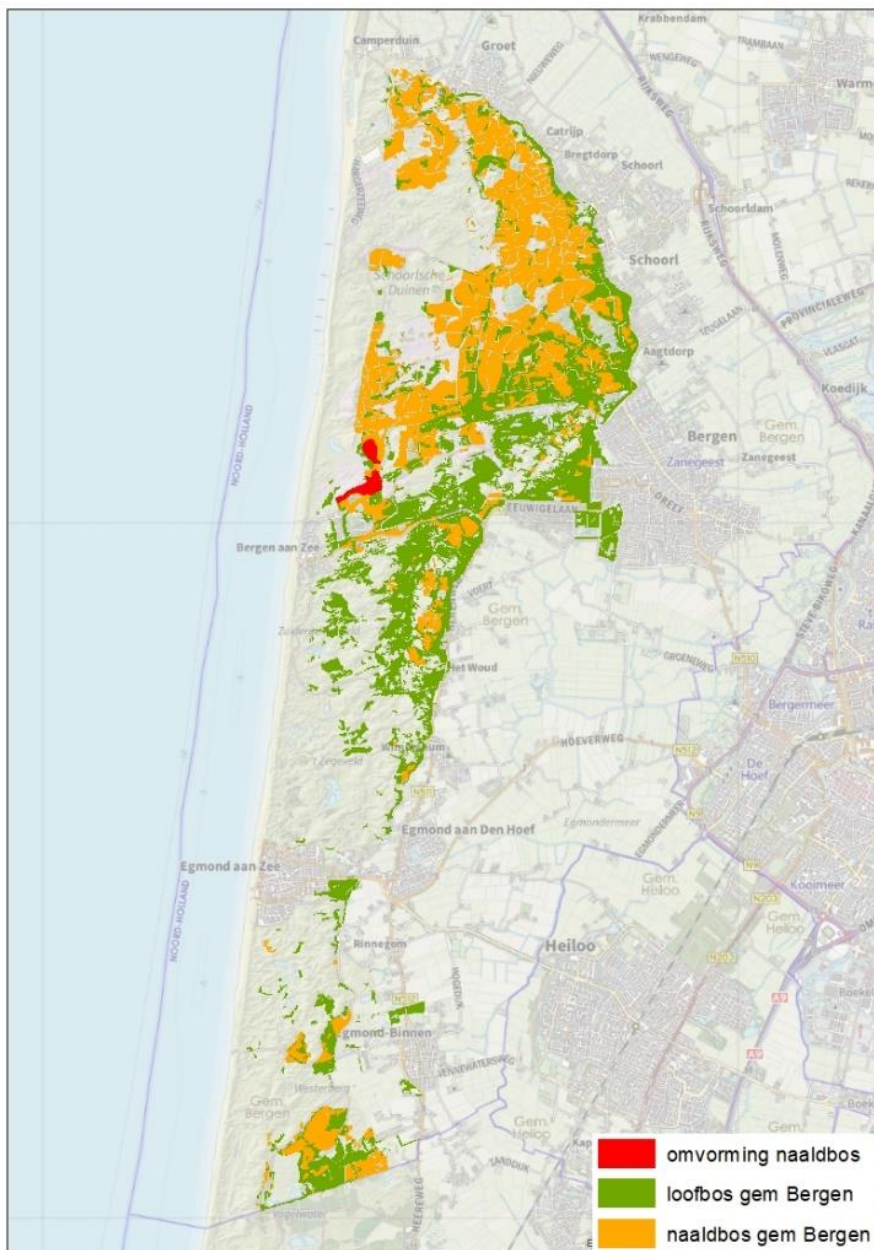

NA: de situatie na de werkzaamheden.

3. Om hoeveel bomen gaat het?

Het gaat in totaal om 16,2 hectare naaldbos. Het naaldbos dat verdwijnt vormt 1,1% van de totale bosoppervlakte in de gemeente Bergen. Het naaldbos is zo'n tachtig jaar geleden als productiebos aangeplant. Het hout werd onder meer toegepast in de mijnbouw in Limburg. Op de plek waar het aangeplante bos verdwijnt, ontstaat een open duingebied waar op termijn bijvoorbeeld ook heide gaat groeien. Verder profiteert een veel groter gebied (> zestig hectare) van het weghalen van de bomen. Het bos werkt als een windscherm. Door de dennen te verwijderen kunnen zout en zand vanaf de kust zich weer op natuurlijke wijze via wind in het achterliggende duin verspreiden. Dat voorkomt verdere verzuring van de bodem waardoor het gebied zich op eigen kracht weer langzaam kan herstellen.

De werkzaamheden in Bergen aan Zee vallen binnen de afspraken uit de beheerovereenkomst tussen PWN en de Provincie Noord-Holland.

Afbeelding: in rood het naaldbos bij Bergen dat zal verdwijnen. In groen het loofbos en in oranje het naaldbos rondom gemeente Bergen.

4. Waarom moeten er zoveel bomen in 1 keer worden gekapt?

We begrijpen heel goed dat bomenkap impact heeft op onze bezoekers en omgeving. Toch kiezen we ervoor het gebied in 1x te helpen om weer sterk en gezond te worden. Want door teveel stikstof in de bodem en te weinig zand en zout vanaf de kust staat meer dan zestig hectare duinnatuur er niet goed voor. Gefaseerd bomen weghalen zorgt voor een veel langzamer herstel van de natuur en verdere achteruitgang en natuurschade van gebieden die later aan de beurt komen. Bij een uitvoering van dit project in 1 keer, kan het totale gebied direct na de werkzaamheden herstellen en hoeft de aannemer maar 1 keer met groot materieel het duin in.

5. Waarom moeten op deze plek(ken) de bomen weg?

Op de plek waar het aangeplante bos verdwijnt, ontstaat een open duingebied waar op termijn bijvoorbeeld ook heide gaat groeien. Verder profiteert een veel groter gebied van ongeveer zestig hectare van het weghalen van de bomen. Zodra het bos de wind niet meer blokkeert, keert de typische duindynamiek terug en kan het duingebied op eigen kracht herstellen en duurzaam de toekomst in.

6. Zijn er geen andere mogelijkheden om het lange vlak weer gezond te maken?

Andere maatregelen die we toepassen in natuurbeheer zijn begrazing en maaien. Dat is op deze plek niet mogelijk.

- **Waarom geen begrazing?**
Grazers kunnen bepaalde soorten planten (tijdelijk) weggrazen. Begrazing voorkomt en herstelt niet het teveel aan bemesting en verzuring van de bodem. Het terugbrengen van de wind en daarmee de dynamiek leidt tot een meer duurzaam herstel van het totale duinsysteem.
- **Waarom niet maaien?**
Voor maaien geldt hetzelfde als bij het inzetten van grazers: maaien zorgt op deze locatie niet voor duurzaam herstel van een gezond en sterk duinsysteem.
- **Waarom geen stuifkuilen?**
Stuifkuilen zijn zinvol als de wind er vrij spel op heeft. Dat is in dit gebied niet het geval omdat het bos juist de windwerking blokkeert. Ook hiervoor geldt dat stuifkuilen niet geschikt zijn om het hele systeem uit zichzelf en duurzaam te versterken.

7. Wat gebeurt er met het hout van de omgekapte bomen?

Vanuit onze maatschappelijke rol als drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder hebben wij geen doel, belang of opdracht om geld te verdienen aan de verkoop van hout. Duurzaamheid is voor PWN ook een belangrijk aspect in de uitvoering van dit project; zowel bij de werkzaamheden in het gebied als de verwerking en toepassing van het hout. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van biobrandstoffen en elektrische machines.

Eerder dit jaar is de kwaliteit van de dennenbomen getest bij een houtverwerkingsbedrijf. Uit de test blijkt dat het hout van uitstekende kwaliteit is. De dennen worden dan ook zo duurzaam mogelijk verwerkt. Er wordt hout gebruikt voor de bouw van twee woningen in de regio Bergen. Verder wordt het hout geperst tot OSB platen voor toepassing in onder meer de bouw. Een ander gedeelte van de dennen gaat als heipalen de grond in. De bomen die in Bergen aan Zee verdwijnen, worden middels herplant elders in de provincie Noord-Holland gecompenseerd.

8. Hoe zijn de bomen hier gekomen?

In het verleden zijn veel bossen in het gebied aangelegd. Enerzijds om op deze manier de duinen vast te leggen. Anderzijds om productiehout te kunnen leveren voor bijvoorbeeld de mijnbouw in Limburg. Tegenwoordig hebben we te maken met de uitdagingen van deze tijd zoals stikstofdepositie. Door onderzoek en ervaring hebben we juist ontdekt dat dynamiek en beweging voor gezonde duinen cruciaal is. Duinen hebben windwerking juist hard nodig om de effecten van stikstofneerslag tegen te gaan, en mee te groeien met effecten van klimaatverandering.

9. Levert het weghalen van dit bos dan geen problemen op met stuivend zand in de bewoonde gebieden?

Nee, het weghalen van dit bos levert geen overlast op voor bewoond gebied. Deze locatie is vanwege de breedte van de duinen juist erg geschikt om de typische duindynamiek terug te laten keren. Het gaat hier niet om een grootschalige zandverstuiving met kale vlakten maar om een gevarieerd duingrasland met heide, bloemen en andere unieke soorten die zich in de duinen thuis voelen en een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

10. Hoe weten we dat door deze maatregel het Lange Vlak inderdaad wordt hersteld? Zijn er voorbeelden?

We hebben soortgelijke werkzaamheden eerder uitgevoerd in andere delen van het Noordhollands Duinreservaat. Hieruit bleek dat het omvormen van dennenbos naar duineigen ecosystemen een grote verandering teweegbrengt in bodem, flora en fauna. Wat ook duidelijk is geworden, is dat in slechts een paar jaar tijd veel voor het duinkenmerkende soorten planten en dieren een plekje hebben gevonden. Een aantal van deze soorten staat landelijk (of zelfs Europees!) erg onder druk en is gebaat bij ieder stukje geschikt leefgebied om te kunnen leven en voortbestaan.

[Lees meer over hierover op Nature Today.](#)

DE WERKZAAMHEDEN

11. Hoelang duren de werkzaamheden?

Na het verkrijgen van de benodigde vergunningen starten we in het najaar van 2023 als de drukste periode met bezoekers in het duingebied achter de rug is. Het werk is uiterlijk voor 15 maart - de start van het broedseizoen - afgerond.

12. Wie voeren de werkzaamheden uit?

Dat is op dit moment nog niet bekend. De aannemer wordt geselecteerd volgens de wettelijke aanbestedingsprocedure. De aannemer die het werk krijgt, wordt beoordeeld op zijn plan van aanpak, duurzaamheid en prijs.

13. Wat doet PWN om uitstoot neutraal te werken?

De aannemer met de best mogelijke en uitvoerbare invulling van duurzaam en uitstootneutraal werken heeft de grootste kans vanuit de aanbestedingsprocedure het werk te mogen uitvoeren. Volledig uitstoot neutraal werken is op dit moment nog niet mogelijk. Een aantal machines en transportmiddelen gebruiken diesel. Een vaste eis van PWN is dat er HVO diesel wordt gebruikt. Dit geeft een CO₂ reductie tot 90%. Waar mogelijk wordt elektrisch materieel

gebruikt. Op een aantal kwetsbare locaties wordt de duinbodem gespaard door de stammen met paarden het gebied uit te trekken.

14. Wie werken er nog meer samen aan dit project?

PWN voert deze werkzaamheden uit in samenwerking met de provincie Noord-Holland. Daarnaast informeren we collega organisaties en belangengroepen. Zorgen voor gezonde duinen doet PWN niet alleen. De provincie Noord-Holland is als opdrachtgever nauw betrokken. Verder betreft PWN verschillende belangenorganisaties in de voorbereiding van de werkzaamheden.

15. Welke gedragscodes worden gehanteerd?

Een gedragscode is een standaardpakket voorschriften om schade aan beschermde soorten zoveel mogelijk te vermijden. Dit is van toepassing is bij regulier beheer. Deze bomenkap is echter geen regulier beheer maar een groter project, dat niet valt binnen de reikwijdte van gedragscodes.

We nemen uiteraard wel maatregelen om schade aan beschermde soorten en andere natuurwaarden zoveel mogelijk te vermijden. Daarvoor hebben we een ecologisch werkprotocol opgesteld dat is goedgekeurd door bevoegd gezag (OD NHN). We houden ons in de uitvoering dus wel degelijk aan de Wet natuurbescherming. Overigens is een ontheffing of vergunning vanuit de Wet natuurbescherming niet nodig, omdat het project als doel heeft bij te dragen aan de N2000-doelstellingen in het Noordhollands Duinreservaat.

HET DUINBEHEER

16. Hebben dieren in de omgeving last van de werkzaamheden?

PWN voert de werkzaamheden altijd uit binnen de door de overheid vastgestelde gedragscode natuurbeheer. De werkzaamheden vinden plaats in een rustige periode van het jaar, voordat het broedseizoen begint. Veel dieren zitten tijdens de winter verstopt of vinden elders een overwinterplek. Voor de dieren en planten die in dit gebied verblijven, proberen we de impact zo klein mogelijk te houden. Dit doen we onder andere door het gebruik van rijplaten. Deze worden gebruikt om locaties te bereiken die aan een pad liggen. Verder wordt uitsluitend gebruik gemaakt van bestaande wegen en paden.

17. Wat is het duinbeleid van PWN?

Deze werkzaamheden zijn opgenomen in het Natura2000 beheerplan. Dit beheerplan is in 2018 door de provincie Noord-Holland vastgesteld en voert PWN gedurende de periode 2018-2024 uit. Zie hier het beheerplan: [Natura 2000-beheerplan Noordhollands Duinreservaat 2018-2024 - Provincie Noord-Holland](#)

18. Waarom is het goed als zand weer kan stuiven?

Veel duin specifieke dieren en planten hebben deze windwerking nodig. Zo verspreidt de wind zaden en sporen over het landschap en zorgt het voor toevoer van vers kalkrijk zand. Dat is goed voor planten en dieren en kan de verzuring en vermesting door stikstofneerslag verminderen.

19. Moet je de natuur niet gewoon zijn gang laten gaan? Die redt zich toch wel?

De duinen in Nederland zijn uniek natuurgebied en zelfs internationaal van groot belang. Het gebied heeft bijzondere natuurwaarden en op het gebied van biodiversiteit is het één van de rijkste gebieden. In geen enkel gebied in Nederland vind je zoveel verschillende soorten. De duinen zijn ook een onmisbare schakel in de kustbescherming en hebben een cruciale rol in het proces van drinkwaterzuivering. Door teveel stikstof in de bodem en te weinig zand en zout vanaf de kust staat meer dan zestig hectare duinnatuur er niet goed voor. In een gezond duingebied heeft de wind vrij spel, stuift het zand en ontstaat een gevarieerd, open gebied met kenmerkende duinnatuur. Om de duinen weer in beweging te brengen, wordt zestien hectare dennenbos vlakbij de kust verwijderd. Als we niets doen, raakt het duingebied overwoekert en verdwijnen duin specifieke soorten die essentieel zijn in het totale duinecosysteem.

Het gebied is jarenlang overbelast met stikstof. Beheermaatregelen als maaien, plaggen en kleinschalige stuifkuilen kunnen het tij niet meer keren. Een drastische maatregel als het verwijderen van een deel van het bos zorgt dat het duinsysteem zich daarna op natuurlijke wijze kan herstellen. Uiteraard pleiten wij voor de belangrijkste maatregel: zorg dat stikstof aan de bron wordt aangepakt. Wat er niet in komt, hoeven wij ook niet te herstellen.

20. Gaat die stikstof niet vanzelf uit de bodem?

Nee, helaas niet. Stikstof zal niet vanzelf de grond uit gaan en door de voortdurende depositie van stikstof lijkt het alsof het nemen van maatregelen 'dweilen met de kraan open' is. Toch nemen we als PWN deze maatregelen. Waarom? Als eerste omdat we met de werkzaamheden een deel van de bovengrond afvoeren en daarmee een deel van de stikstof. Maar de tweede reden is wellicht nog belangrijker. Na de maatregelen is er een overvloed aan vers kalkrijk zand beschikbaar in het gebied. Ook in het kalkarme zand in de omgeving van Bergen zit relatief veel kalk en andere mineralen. Die mineralen en kalk zijn belangrijke stoffen die de negatieve effecten van stikstofdepositie (vermesting en verzuring) tegengaat. Hoe dat werkt? De kern is de overpoedering van de bodem met vers (kalkrijk) zand in het hele projectgebied en de omgeving. Kalk heeft de eigenschap om fosfaat te binden. En planten hebben zowel stikstof als fosfaat nodig om te groeien. Als het fosfaat gebonden is, dan kunnen de snelgroeiende planten niet profiteren van de stikstofovermaat van de depositie want er is minder fosfaat beschikbaar. De echte duinplanten zijn gewend om te dealen met de schaarste van fosfaat in de schrale duingrond en hebben daarmee ineens een voordeel. Verzuring en vermesting krijgen zo dus weinig kans en de bijzondere duinflora en -fauna heeft daarmee een stapje voor om zich optimaal te ontwikkelen. En intussen hopen we dat de bronnen van stikstofdepositie de komende jaren zullen afnemen.

21. Sommige bomen in dit gebied zijn er slecht aan toe door onder andere honingzwam? Kan PWN deze bomen niet gewoon dood laten gaan? Lost dit het probleem niet vanzelf op?

Het dennenbos is inderdaad op een aantal locaties al in een slechte conditie door honingzwam. Zieke bomen laten staan betekent echter dat de wind de komende jaren nog steeds zijn werk niet kan doen en het achterliggende gebied zich niet kan herstellen. Verder laat een afgestorven naaldbos een strooisel laag op de bodem achter die het herstel van specifieke duinnatuur in de weg staat. Daarom is ervoor gekozen de natuur in 1x een handje te helpen om weer sterk en gezond te worden.

22. Bomen dragen toch ook bij aan biodiversiteit? Er moeten toch juist bomen bij?

Bomen en bossen zijn onlosmakelijk verbonden met de natuur in het Noordhollands Duinreservaat. De duinen zijn juist zo uniek en bijzonder omdat er in een smalle strook langs de kust zoveel variatie is. Om de verscheidenheid aan planten en dieren gezond te houden moeten we de eigen kracht van de natuur maximaal mogelijk maken. Op deze specifieke locatie betekent dit dat we een dennenbos van 16 hectare weghalen om het achterliggende duingebied de kans te geven op eigen kracht weer te herstellen. We handelen altijd vanuit ons groene hart en maatregelen die we nemen worden getoetst aan strenge wet- en regelgeving. Alles wat we doen draagt bij aan onze belangrijkste opgave: instandhouding van de internationaal unieke open duinnatuur met bijzondere natuurwaarden en rijke biodiversiteit. Het dennenbos dat verdwijnt, wordt door de provincie Noord-Holland op een andere locatie gecompenseerd.

Wilt u meer weten over het kappen van bomen, bekijk dan <https://www.pwn.nl/veelgestelde-vragen/waarom-kapt-pwn-bomen-het-duingebied>

23. Wat is de relatie tussen klimaatverandering en bossen?

Op deze [website](#) leest u een uitgebreide toelichting van een bosexpert.

24. In het nieuws (november 2023) las ik dat PWN meer dan 13.000 bomen kapt. Hoe zit dat?

Het totale gebied waar dennenbos verdwijnt is 16,2 hectare. In november 2022 is het projectgebied in deelgebieden ingedeeld op basis van bossamenstelling. In de verschillende deelgebieden zijn steekproefsgewijs grondvlak (oppervlakte boomstam per hectare), boomhoogtes en aantallen bomen gemeten waarbij gebruik gemaakt is van een Håglof EC II-D Electric Clinometer. De aantallen zijn tot stand gekomen op basis van deze globale inventarisatie en moeten gezien worden als een inschatting. Het totale aantal bomen kan dus enkele procenten bomen meer of minder zijn. Alle metingen en calculaties zijn uitgevoerd op basis van de richtlijnen voor het meten van inlands rondhout en de handleiding grondvlakmeting (Håglof). Wij herkennen ons dan ook niet in de aantallen die de Duinstichting in de media noemt.